

Постојано се наметнува прашањето како можел народот за кој велеме дека бил без образование да создаде толку совршени литературни форми, поетски и прозни, на кои можат да им завидуваат и најголемите мајстори на литературата.

Првата книга од едицијата им е посветена на митолошките и на обредните народни песни, токму така е и насловена, а втората им е посветена на трудовите, семејните и хумористичните песни.

Пишува: Милева ЛАЗОВА

Македонските народни умотворби - песни, приказни, пословици, гатанки, потоа народните носии, ора, обичаи и другите форми на духовната и на материјалната култура кои, пак, се дел од македонскиот фолклор отсекогаш привлекувале внимание. Чувствувајќи дека е потребно издание посветено на нашата национална култура, д-р Марко Китевски веќе подолг период му е посветен на создавањето едиција која носи заеднички наслов "Македонски народни умотворби". Заедно со издава-

ДВЕ КНИГИ ОД ЕДИЦИЈАТА НА Д-Р МАРКО КИТЕВСКИ

МИТОЛОШКИ И ОБРЕДНИ ПЕСНИ

ЛИТЕРАТУРНИТЕ ДОСТОИНСТВА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД

чот "Камелеон", д-р Китевски подготвува десет книги антологији со најубавите македонски народни умотворби, кои го покажуваат целиот живот на македонскиот народ.

Првата книга од едицијата им е посветена на митолошките и на обредните народни песни и токму така и е насловена. Во нејзиниот предговор д-р Китевски вели:

"Во вкупниот фонд македонски народни умотворби народните лирски песни заземаат посебно значајно место, како според обемот, така и според мотивските разновидности, пред сè, со уметничките вредности. Лирската песна опева многу лични чувства на единката, радост или жалост, воодушевување или разочарување... Одлика на лирската песна е поврзаноста со музиката и играта, но и со обредот и магијата. Така, празничните обредни песни биле поврзани со празничните обреди, додолските со

магиски дејствија за измолување дожд, свадбените песни биле дел од свадбениот церемонијал итн."

Едноставно кажано, македонските лирски народни песни го опеваат севкупниот живот на македонскиот човек од најстари времиња до денес. Кога станува збор за митолошките народни песни, д-р Китевски појаснува дека во нив се одразени дамнешните човекови сфаќања, човековиот однос кон светот кој го опкружувал, неговите толкувања на многу природни појави и разни животни прашања.

"Бидејќи примитивниот човек - запишал д-р Китевски - не можел да даде вистинско, научно толкување на овие проблеми, тој верувал во постоење на разни натприродни сили кои управуваат со природата. Така, во својата фантазија ги создавал разните богови, добрите и лошите духови, самовилите, змејовите, ламјите и др. Затоа митолошките песни

всушност се поетски творби, во кои е одразена некогашната митологија на човекот, неговото верување во разни натприродни сили и суштества. Поради тоа, митолошките песни се огледало во кое ние денес го гледаме нашиот предок, неговите сфаќања, неговата фантазија, целата негова митологија".

Блиски до митолошките песни д-р Китевски ги спомнува и религиозно-легендарните песни кои најчесто имаат поучна тематика. Во овие песни се среќаваат мотиви од Библијата, потоа од разни хагеографски и апокрифни текстови. Следни обработени песни се обредните - календарски (празнични) песни за кои се смета дека спаѓаат меѓу најстарите народни песни, иако е тешко да се утврди кога тие настанале. Во обредните песни најмногу дошле до израз разните верувања на човекот во постоењето на некои натприродни сили и особено верувањето во магиското дејс-

МАКЕДОНСКИ НАРОДНИ УМОТВОРБИ 2

ТРУДОВИ СЕМЕЈНИ И ХУМОРИСТИЧНИ ПЕСНИ

тво на зборот. "Обредните песни можат да се поделат на неколку подгрупи - песни поврзани со некои обреди, кои се изведуваат на одредени празници од христијанскиот календар, потоа песни поврзани со обредите за спречување на некои елементарни непогоди или за измолување дожд и посебна и многу обемна група обредни песни се оние кои ги придружуваат обредите поврзани со некои моменти од човековиот живот - раѓање, свадба и смрт", објаснува д-р Марко Китевски.

Втората книга од едицијата "Македонски народни умотворби", чиј избор го прави д-р Марко Китевски, е насловена како "Трудови. Семејни. Хумористични песни". Веднаш во предговорот на книгата д-р Китевски ги објаснува спомнатите видови песни, при што вели дека македонските народни песни опеале најразлични трудови процеси и најразлични аспекти на човековото сфаќање на трудот. Опеани се главните занимања на човекот - земјоделството и сточарството, потоа поновите занимања, разни занаети, а особено место му е дадено на печалбарството.

"Но, посебно треба да се нагласи дека песните од овој циклус често се мешаат, се преплетуваат со песните од другите циклуси. Така, на пример, некои жетварски или овчарски песни се пеат и со некои обичаи при почнувањето или при завршувањето на жетвата, па може да се сретнат и во циклусот на обредни песни. Тие често ги опеваат и љубовните чувства на жетварот, овчарот или, пак, на занаетчијата, па така се среќаваат и во циклусот на љубовни песни... Овие песни своето потекло го имаат во многу далечното минато, кога нашиот предок ги совладувал првите работни вештини", доава д-р Китевски.

Во книгата спомнати се и семејните песни, познати и како битови песни, кои опеваат најразлични односи меѓу децата и родителите, браќата и сестрите, снаите, деверите, золвите... Како што вели д-р Китевски, овие песни, од една страна, ги афирмираат позитивните човекови односи, добродушноста, добронамерноста, меѓусебното почитување, но од друга страна, опеани се и некои негативни особини на човекот, како што се, зависта, омразата, лагата, лицемерието итн. И на крајот од оваа книга збор-два е кажано и за хумористично-сатиричните песни кои, исто така, заземаат важно место. Иако ги немаат уметничките вредности на некои други видови песни, како што се, љубовните, митолошките, обредните, сепак со својата бројност, како и со мотивско-тематскиот распон, овие песни се изделуваат во посебна група и заслужуваат особено внимание.

MARKETING, PUBLISHING AND VIDEO PRODUCTION

str. "11 Oktomvri" no. 86-2/12
1000 Skopje, Macedonia
tel/fax: ++389 2 3128 155
mobil : ++389 70 367 925
marili@marili.com.mk
www.marili.com.mk